

S Z E M L E

FOKOZZAK VAJDASÁGBAN A KÖNYVTÁRI, MÚZEUMI ÉS LEVÉLTÁRI MUNKÁT

Szremszki Karlovcin folyt le a vajdasági városi könyvtárosok, múzeumőrök és levéltárosok kétnapos értekezlete. A jelentések, valamint az elhangzott vita képet adtak a legfontosabb problémákról a könyvtárak és múzeumi munka körül, egyben azonban az eredményeket is bemutatták, amelyeket ezen a téren elértünk. Különösen ki kell emelni a levéltári kutatások eredményeit, ennek a levéltári munkának fontos történelmi-dokumentáris szerepe van.

Tekintettel a szétágazó könyvtári és múzeumi tevékenységre és azok fokozódó szerepére a népművelésben, első sorban a szak-kaderek eszmei nevelésének s vele párhuzamosan, szakmai kiképzésének kérdése szerepelt napirenden. Az ideológiai nevelés súlypontja az individuális munkán lesz, az időről-időre megtartott összejövetelek színvonalát pedig vitával emelik.

A mostani tanácskozáson hangsúlyozták, hogy városaink könyvtárai, kulturális-népnevelő szerepükön felül, egyre több lehetőséget nyújtanak tudományos kutatásra is. Ez elsősorban az újvidéki, szabadkai, zrenyanini, verseci és pancsovai könyvtárakra vonatkozik, azonban más városok könyvtárai is mutatnak eredményeket ezen a téren (Zomborban, Zentán, Kikindán és Mitrovicán).

A Matica Szrpszka könyvtára jelentős kultúrintézménnyé nőtte ki magát és legnagyobb kultúrközpontjaink tudományos munkásai felkeresik, tanulmányozásra, adatgyűjtésre. A könyvtár mintegy 200.000 kötettel s néhány magyértékű ritkasággal rendelkezik.

A múzeumi kutatómunkával kapcsolatban azt a határozatot hozták, hogy szükség van kollektív szakmai tökéletesítésére és a tapasztalatok ki-

cserélésére a terepen. Úgy határozták, hogy 15 napos etnográfiai tanfolyamot rendeznek, amely valamennyire gyakorlóiskola lesz a terepmunkásoknak. Azt is elhatározták, hogy múzeumi-történelmi bulletint adnak ki, amely vajdasági kérdéseket tárgyal, valamint hogy szoros, termékeny együttműködést teremtenek a műemlékek országos intézetével.

A könyvtári problémákkal kapcsolatban úgy döntöttek, hogy széleskörű akció indul a könyvtárak és általában a könyv népszerűsítésére. Ebből a célból a könyvtárosok munkaközösségekbe tömörülnek és előadásokat tartanak. Ezenkívül könyvvásárokat is rendeznek falvakban és a városi körzetekben. A falusi könyvtárak tekintetében úgy döntöttek, hogy azoknak hathatósabb segítséget kell nyújtani.

MEGNYILT A SZARAJEVÓI EGYETEM

Ötéves tervünk hatalmas kultúrprogramot is megvalósít, ennek egyik fejezete új egyetemek megnyitása. Szarajevóban már 1946. év óta évről-évre nyílik egy-egy egyetemi fakultás. Elsőnek az orvosi fakultás megnyitására került sor; ezt követte 1947-ben a mezőgazdasági-erdésszi fakultásé, majd tavaly a jogi fakultásé. Az idén a technikai fakultás megnyitásával a szarajevói egyetem elnyerte teljes szervezeti egységét s megkezdte önálló életét. A szarajevói egyetem Jugoszlávia ötödik teljes egyeteme.

HARMINCÉVES A LYUBLJANAI EGYETEM

Novemberben volt harminc éve, hogy a szlovén fővárosban, Lyubljánában megkezdte működését az első szlovén egyetem. 1919-ben öt fakultáson megindult a teljes oktatás, az orvosi fakultásnak akkor még csak négy szemesztere volt.

A népek nagy börtönében, az osztrák császárságban élő szlovén nép már 1848-ban megkezdte harcát az egyetemért. Vágya azonban nem teljesülhetett: a fekete-sárga osztrák »birodalmi« sovinizmus nem ismerte el soha a szlovének népi jogait és úgy gondolta, hogyha vezető, feudális és burzsoá rétegeit elnémetesíti, magát a népet könnyű lesz szolgáltságban tartani. Ezért kellett a szlovén ifjúságnak német egyetemeken tanulni, ezért nem kaphatott saját egyetemet az osztrák birodalomban a szlovén népről.

A megalakult szlovén egyetemnek azonban a kapitalista Jugoszláviában nem volt könnyű helyzete. Az »integrális jugoszlávság« szerepében jelentkező új ellenség eszmei vonalon, az egyesült nagyszerb, horvát és szlovén nagytőke képviselőjeként Beogradban uralkodó kormányok pedig anyagi vonalon harcoltak az egyetem ellen, hol ezt, hol azt a fakultást építették le és voltak évek, amikor az egész egyetem léte veszélyben forgott. Sokszor csak az egyetem tanárainak, docenseinek szívós kitartása és a szlovén ifjúság áldozatkészsége mentette meg ezt az intézményt, — ezek figyelmeztették az öntudatos szlovén közvéleményt, mit jelentene az egyetem elvesztése.

1931 után megváltozott a helyzet. A szlovén nép vezetése fokozatosan a kommunista Párt kezébe került, a faszizmus elleni ellenállás megerősödött és széleskörű offenzíva indult a népszabadságért és a demokráciáért. Az egyetem a haladó eszméknek lett tüzhelye és innen nőtt ki a szlovén népi értelmiség. A haladó diákmozgalom egyre erőteljesebb szervezetei jelentek — a mozgalom egyenesen forradalmi akciókkal kikényszerítette a beográdi kormánytól az új egyetemi épületet és az egyetemi könyvtárt. A szlovén értelmiség pedig — éppen az egyetem körül csoportosuló fiatalok hatása alatt — felismerte, hogy a nemzeti kérdés Jugoszláviában csak valamennyi nép szuverenitásának és egyenjogúságának elismerése alapján oldható meg. Azzal is tisztába jött, hogy a reakciós uralkodóréteg kezéből ki kell csavarni a hatalmat s hogy ezt a harcot csak a dolgozó nép, élcsapata a munkásság és annak Pártja vívhatja meg eredményesen. Ezért

a szlovén értelmiség egyre több tagja hagyta ott a viszonylagosan kevésbé haladó irányzatokat és csatlakozott a Párthoz. Így született meg az a lelki alap, amely aztán a háború és megszállás éveitől az értelmiségiek nagy tömegeit is a felszabadító mozgalomba vitte, a munkásság és parasztság oldalára, akik a Párt vezetése alatt harcot kezdtek a megszállók és belöldi csatlósáik ellen.

Azóta a lyublyanai egyetem Tito Jugoszláviájában hatalmas eredményeket ért el s éppen úgy mint hazánk többi egyeteme, a szocialista országépítés erős káderképző várává lett.

AMERIKAI FILMEK A SZOVJET SZÖVETSÉGBEN

Az amerikai film-újságok híradása szerint Eric Johnson, az amerikai film-társaságok képviselője — aki huzamosabb ideig a Szovjet Szövetségben tartózkodott üzleti körúton — közölte 24 amerikai film lekötését, amelyeket a Szovjetunió filmszínházaiban vetítenek majd. Johnson a filmek eladásánál kikötötte, »hogy semmilyen körülmények között nem szabad eszmei változtatást eszközölni az eladott filmekben. A Szovjet Szövetségben színrekerülő amerikai filmek a következők: »Rejtett tőr«, »A világ vége«, »Szellem a rózsában«, »Mindig szerettem magát«, »A fekete hattyú«, »Alibaba és a 40 rabló«, »Anna és a száimi király«, »A dzsungel éneke«. »Dalolva könnyebben segíts embertársadon«, »A Sierra kincse«, »Nyugati egység«, »Madelaine utca 13«, »A sápadarcúak«, »Madame Curie«, »Johnson meséi«, »En és a lázadás«, »Indulás nyugatra«, »Mark Twain élményei«, »A farmer leánya«, »Magam útján«, »Új hit«, »Kék rapszódia«, »Rendezett állam« és »A reszkető románsz».

IDEGEN FILMEK OLASZ- ORSZÁGBAN

Az olasz filmszezón első szakaszában, tehát 1948. október és 1949. februárja között összesen 302 filmet mutattak be Olaszországban. Ezek közül 244 amerikai, 33 olasz, 15 angol, 9 francia és 1 orosz film volt. Átlagban a filmszínházakban 8.1 napon át amerikai, 7.3 napon át olasz és 6.8 napon át angol filmek kerültek színre.

**»JENI KADIN« A JUGOSZLÁVIAI
TÖRÖK KISEBBSÉG ASSZONYAI-
NAK LAPJA**

Az AFZs makedóniai főbizottságának kiadásában megjelent a »Jeni Kadin«, a török kisebbség asszonyainak folyóirata. A lap harmadik számának vezércikke November 29-ikéről a Köztársaság napjáról beszél és kiemeli, a török kisebbségi asszonyok eszmei-politikai nevelésének szükségességét. A szocialista munkaverseny nagy eredményeiről is beszámol a »Jeni Kadin« s különösen nagy teret szentel az írástudatlanság ellen indított küzdelem sikereinek a török nők körében.

**»A MAGUNK FÖLDJÉN« CIMŰ
JUGOSZLÁV FILM NAGY SIKERE
PÁRISBAN**

Párisban a napokban bemutatásra került »A magunk földjén« című szlovén film. Az előadást a párisi jugoszláv információs iroda rendezte és azon mintegy hatszázan vettek részt, franciák és Párisban élő jugoszlávok. A művészi színvonalú film mély nyomot hagyott a nézőkben és pompásan megcsillogtatta a fiatal jugoszláv filmművészet magas művészi értékeit éppen úgy, mint a hibátlan technikai kiállítást.

**MEGNYILT A JUGOSZLÁVIAI RO-
MÁNOK NÉPRAJZI KIÁLLITASA**

A verseci városi múzeum igazgatósága a román kulturális-közművelődési egyesülettel együttműködve Vojvodinci faluban — amelynek lakói többségben románok — megnyitotta a román kisebbség néprajzi kiállítását. A kiállításon a helybeli lakosság népviseleti tárgyain kívül a könyvtárbeli románlakosságú falvak Kustily, Sztrazsa, Oresac és Grebenac népviselete is szerepel.

**A FRANCIA NÉP KEGYELETTEL
ŐRZI AZ ELLENÁLLÁSI MOZGA-
LOM HŐSEINEK EMLÉKÉT**

A francia értelmiségiek nemzeti szövetsége október végén emlékülést tartott Párisban, amelyen megemlékeztek a szövetség elesett tagjairól, akik a fasiszta támadók elleni harcban, mint az ellenállási mozgalom résztvevői életüket veszítették. Az emlékünnepe keretében több haladó francia író adott méltatást és színvonalas zenei műsor is volt. Egy másik, hasonló emlékünnepe Montreux városában folyt le, ahol a négy francia forradalom emléktárgyait őrzik a város múzeumban. Ezúttal megnyílt a múzeum új része, amelyet teljesen az ellenállási mozgalom emlékeinek szenteltek. A múzeum az elesett hősök emlékeit, életének mozzanatait őrzik azonkívül, röpcédulákat, illegális sajtótermékeket és fényképeket a francia ellenállás napjaiból.

CHOPIN EMLÉKKIÁLLÍTÁS

A párisi Nemzeti Könyvtárban nemrég Chopin-kiállítást rendeztek a nagy lengyel zeneszerző halála százéves évfordulójának emlékünnepe keretében. A kiállítás célja volt, feltárni és érzékeltetni Chopin életmozzanatait. Sok eredeti kiadvány, baráti levél, partitúra-kézirat foglalt helyet a kiállítás anyagában, így a »Búcsúke ringő«, a »Második ballada« és a »Tarrantella« Chopin által lejegyzett hangjegyei stb. Bemutattak egy korabeli művészi szalont, Chopin körül ott látjuk szülei arcképét, George Sand, Gutmann és a nagy művész többi barátjának portréját. Jellemző egy Chopin által írt sajátkezü feljegyzés, amelyen ez áll: »... Megfojt majd e föld, könyörgök, boncolják fel testemet, nehogy élve temessenek el«.